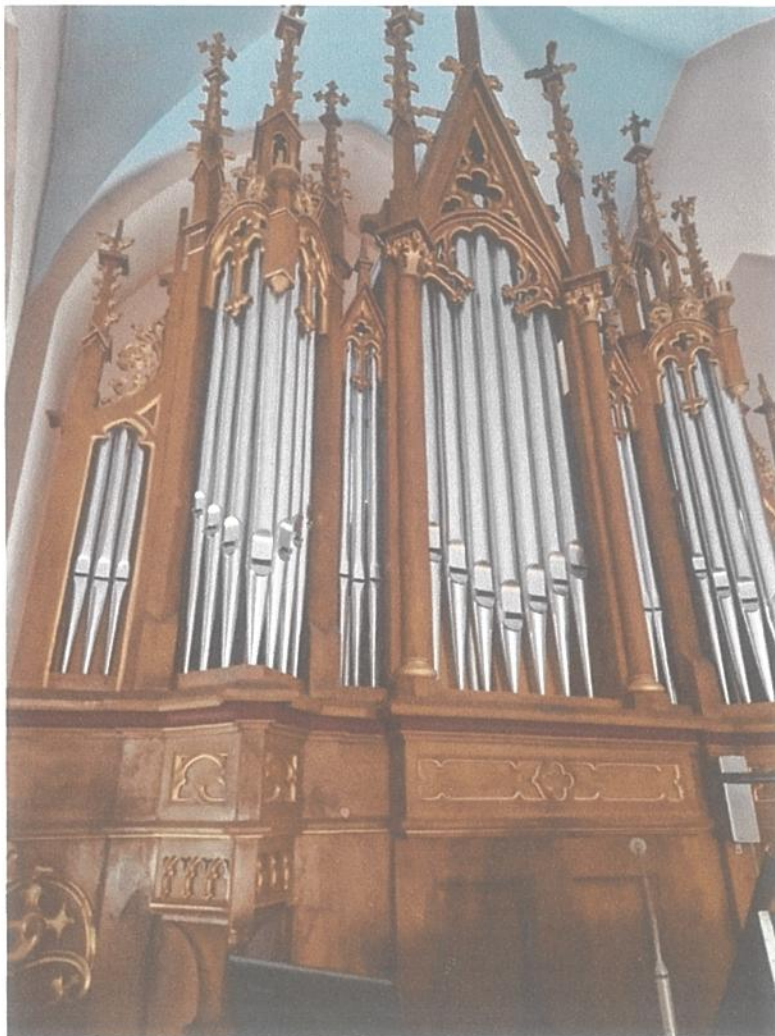

**PROGRAM NA WYKONANIE BADAŃ ORAZ PRAC
KONSERWATORSKICH
prospektu organowego
W KOŚCIELE PARAFIALNYM
P. W. NAWIEDZENIA NMP W MIĄSTKOWIE KOŚCIELNYM**

DECYZJA NR 304/105/2024
Z DNIA 02.07.2024r

Nazwa obiektu:	Prospekt organowy z kościoła par. p.w. Nawiedzenia NMP w Miastkowie Kościelnym
Adres obiektu:	ul. Rynek 2, 08 – 429 Miastków Kościelny, gm. Miastków Kościelny, pow. garwoliński, woj. mazowieckie
Czas powstania:	prospekt organowy 1907 r.
Właściciel:	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Nawiedzenia NMP w Miastkowie Kościelnym, ul. Rynek 2, 08 – 429 Miastków Kościelny
Nr. Rej. Zab.:	
Opr.:	Konserwator Dziel Sztuki mgr Maria Góralczyk ul. Bełchatowska 16/17 42-200 Częstochowa

Częstochowa styczeń 2024

KONSERWATOR DZIEL SZTUKI
mgr Maria Góralczyk

42-202 Częstochowa, ul. Bełchatowska 16/17
NIP 9490199751 IDS 240912608
tel. 608 839 355

SPIS TREŚCI	strony
1. OPIS INWENTARYZACYJNY OBIEKTU	3
2. HISTORIA OBIEKTU	4
3. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ	4
4. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE	5
5. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE	6
- Program prac odkrywkowo – badawczych	6
- Proponowany program prac konserwatorskich i restauratorskich przy prospekcje	6
6. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA do stanu zachowania	8

WOJEWODZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Siedlcach
08-110 Siedlce, ul. Bema 4a
tel. 025/633-56-29, fax: 025/633-94-58

1. OPIS INWENTARYZACYJNY OBIEKTU

Prospekt organowy

o cechach neogotyckich, XIX/XX w.

drewno polichromowane , złocone (goldmetal), techniki stolarskie i snycerskie.

Prospekt architektoniczny u dołu z wysokim postumentem stanowiącym podstawę pod obudowę na piszczalki wypełniające 3 wieżyczki i 4 łączące je segmenty. Część środkowa postumentu z 2 prostokątnymi płycinami połączona cofniętą wąską ścianką z ustawionymi ukośnie względem niej bocznymi częściami. Postument wieńczy uproszczone belkowanie z profilowanym gzymsem załamujące się ponad poszczególnymi częściami. W partii fryzu belkowanie, ponad częścią środkową zdobią płyciny obwiedzione motywami nawiązującymi do maswerku; ponad częściami bocznymi (od strony wewnętrznej) fryz arkadkowy poprzedzony wspornikiem a przy skrajnych krawędziach (w górnej partii) motywy suchej wici roślinnej.

Obudowa na piszczalki zgrupowane w 3 wieżyczkach i 4 segmentach o podziałach architektonicznych. Środkowa wieżyczka wyróżniająca się wielkością wysunięta ku górze ujęta po bokach smukłymi kolumnami na tle pilastrów w zakończeniach z pinaklami ozdobionymi żabkami wzdłuż krawędzi. Wieżyczka i przylegający do niej wąski segment zwieńczone trójkątnym szczytem w rodzaju wimergi z pinaklami zdobionej ażurową dekoracją w typie maswerku. Dwie boczne wieżyczki i segmenty przy nich w obramieniach z pilastrów zakończonych pinaklami ozdobionymi żabkami, na szczycie z kwiatonami. W górnej partii piszczalki w wieżyczkach i segmentach osłonięte ażurowymi motywami w nawiązującymi do maswerku ułożonymi poniżej gzymsu zarysowanego łukiem zdobionym zwiniętymi liśćmi. Na gzymsie oparte zwieńczenie bocznych wieżeczek utworzone z pinakli dekorowanych żabkami. Ścianki boczne obudowy z 4 prostokątnymi płycinami.

2. HISTORIA OBIEKTU

Parafia została erygowana w 1424 roku przez Andrzeja Łaskarza z Gosławic. Kościół murowany został wzniesiony w XV w. przez fundację Prażmowskich. Na przełomie XVI i XVII w. budynek kościoła został zniszczony w pożarze, a następnie odrestaurowany kosztem Jana Lasockiego kasztelana zakroczymskiego. W latach 1901 – 1903 kościół został powiększony i przebudowany (z wtopieniem murów XVI wiecznej świątyni) według projektu budowniczego Tadeusza Czerwińskiego (podwyższenie murów, przedłużenie nawy ku zachodowi i budowa wieży, kaplicy od południa oraz zakrystii i skarbcza z sienią przy kaplicy północnej, sklepienia, oblicowania murów). Konsekrowany powtórnie w 1904 roku. Z pierwotnego kościoła gotyckiego zachowane zostały mury wschodniej części nawy, prezbiterium oraz kaplica południowa na planie prostokąta, sklepiona krzyżowo. Bardzo prawdopodobne jest, że już w XIII wieku w Miastkowie istniał kościół. Świadczyć może o tym fakt, że przy przebudowie kościoła w latach 1901 – 1904 wydobyto ze ściany wschodniej kamień z wyrytą datą 1281.

Do wyposażenia kościoła należą między innymi trzy ołtarze, ambona, chrzcielnica, prospekt organowy.

Instrument organowy ujęty szafą powstał w uznanym warsztacie budowy organów Kazimierza Potulskiego w Warszawie w 1907 roku. Ołtarz główny, dwa ołtarze boczne, ambona i chrzcielnica jednorodnie stylistycznie powstały w końcu XIX wieku.

3. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Drewno

Niestabilne warunki wilgotnościowo-temperaturowe sprzyjające rozwojowi owadów spowodowały osłabienie mechaniczne drewna oraz naruszenie ciągłości struktury. Od strony lica prospektu i rzeźb widoczne liczne otwory wylotowe. W miejscach połączeń desek na styk, połączeń profilowanych gzymsów, powstały szerokie szczeliny i obsunięcia łączonych elementów. W rzeźbach widoczne znaczne odspojenia na łączeniach drewna.

We wszystkich elementach widoczne są również ubytki, które uległy utraceniu i zagubieniu i nie zostały uzupełnione (profile elementów architektonicznych). W dolnych partiach prospektu najbardziej narażonych na zniszczenia wystąpiły liczne ubytki i uszkodzenia mechaniczne. Elementy uzupełniane nie posiadają malatury barwnej. Osłabione podłoże podatne na uszkodzenia mechaniczne widoczne w postaci ubytków odsłaniających powierzchnię drewna.

Grunt

Elementy architektoniczne prospektu polichromowane barwnie przypuszczalnie nie posiadają tradycyjnego gruntu klejowo kredowego. Został zastąpiony farbą o gęstej konsystencji w kolorze kremowym pełniącą funkcję podmalowania. Ubytki farby wynikają z uszkodzeń mechanicznych i wymagają uzupełnień. Elementy snycerskie pozłacane nie posiadają gruntu.

Polichromia barwna, złocona

Prospekt organowy posiada oryginalną polichromię barwną i pozłocenia. Pierwszą warstwę stanowi kremowe podmalowanie drugą ciemnobrązowy laserunek imitujący drewno poprzez schematyczne zaznaczenie struktury drewna. Lico zabezpieczono lakierem. Powierzchnia warstwy malarskiej pokryta kurzem i brudem, z widocznymi urazami mechanicznymi. Widoczne liczne ubytki odsłaniające powierzchnię zniszczonego drewna, złuszczenia i odspojenia. Miejscowo zarysowana i zadrapaną. Elementy odtwarzane nie posiadają powłoki barwnej. Lakier zabezpieczający pociemniały, z zaciekami zakłóca prawidłowy odbiór estetyczny.

Elementy pozłacane zostały wykonane folią imitującą złoto - goldmetal. Użycie metalu nieszlachetnego nie gwarantuje efektu trwałości i dobrej jakości. Po upływie czasu goldmetal koroduje i partie pozłacane ciemnieją.

4. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Celem planowanych działań jest doprowadzenie zabytków do jak najlepszego stanu zachowania poprzez powstrzymanie procesów destrukcji i likwidację ich skutków oraz przywrócenie walorów ekspozycyjnych (estetycznych), z uwzględnieniem wartości artystycznych i historycznych właściwych dla wszystkich elementów z końca XIX w. i początku XX w. Są przykładem rozwiązań technologicznych i technicznych stosowanych w tym czasie a późniejsze odnowienia zniekształcają w sposób znaczący właściwy odbiór całości obiektu.

W procesie zintegrowanych działań o charakterze prac konserwatorskich i restauratorskich planuje się wzmocnienie struktury wraz z rekonstrukcją zdegradowanych detali drewnianych, a także przywrócenie obiektowi pierwotnego wyglądu i integralności formy poprzez maksymalne zachowanie i wyeksponowanie oryginalnego, zachowanego opracowania kolorystycznego, wydobywanie finezji reliefu oraz odtworzenie zatartych elementów kompozycji. Wadliwe kity i przemalowania należy usunąć oraz właściwie uzupełnić ubytki podłoży. Partie pozłacane, ze względu na rodzaj użycia nieszlachetnych materiałów nietrwałych, odtworzyć w sposób właściwy dla tradycyjnej techniki

i technologii pozłocen złotem i srebrem płatkowym metodą „na poler i mat”. Rekonstrukcje i uzupełnienia barwne planuje się wykonać w oparciu o zachowaną, oryginalną warstwę.

5. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

PROGRAM PRAC ODKRYWKOWO - BADAWCZYCH

Zakres opracowania:

- ustalenie stratygrafii nawarstwień podłoży i malatur w obszarze poszczególnych elementów architektonicznych prospektu i rzeźb;
- **w celu** rozpoznania stratygrafii warstw malarskich i podłoży na elementach, oceny wartości zabytkowej warstw malarskich oraz oceny stanu zachowania.

Metoda badań:

- Kwerenda materiałów archiwalnych,
- Badania odkrywkowe w wytypowanych obszarach.

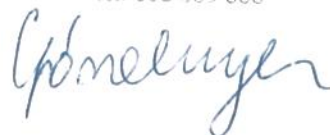
1. Wykonanie odkrywek miejscowo rozszerzonych w celu ustalenia stanu zachowania warstw oryginalnych.
2. Pobranie niewielkich próbek do badań.
3. Badania mikrochemiczne ustalające rodzaj spoiwa i pigmentów.
4. Wykonanie naszlifów i wykonanie fotografii mikroskopowych ukazujących stratygrafię warstw.

PROPONOWANY PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH PRZY PROSPEKCIE ORGANOWYM I RZEŹBACH

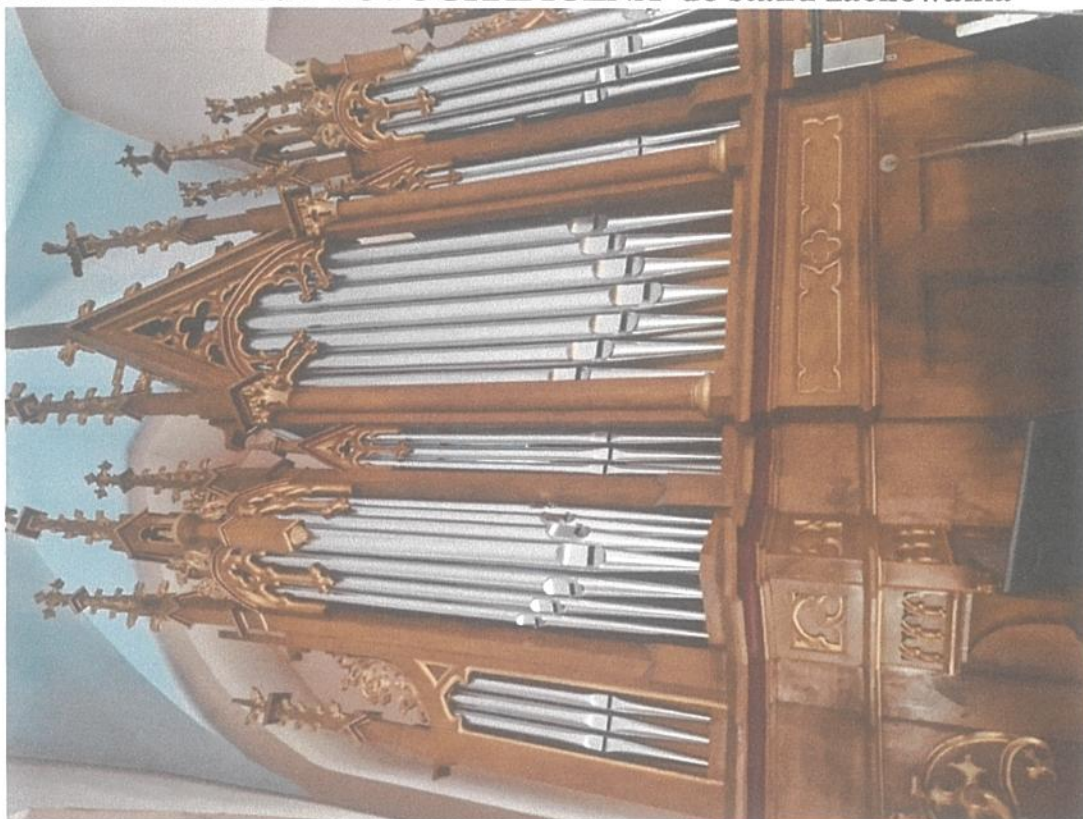
1. Inwentaryzacja fotograficzna prospektu.
2. Wstępne oczyszczenie powierzchni z zanieczyszczeń powierzchniowych, kurzu i brudu.
3. Wykonanie badań konserwatorskich.
5. Podklejenie pęcherzy, łusek i odspojen warstw z rozprasowaniem – Lascaux Acrylic Adhesive 360 HV w mieszaninie z Plextol B 500 w stosunku 1:1 po wcześniejszym nawilżeniu etanolem z wodą.
(Żywica posiada bardzo niską temperaturę mięknięcia 45-50⁰C i topnienia – ok. 65⁰C oraz dużą elastyczność).
6. Dezynfekcja drewna – Preventol w alkoholu.
9. Impregnacja wzmacniająca przez iniekcję – Paraloid B-72 w toluenie / 10%

- roztwór/ z 2% dodatkiem środka owadobójczego Xiren.
10. Ponowna impregnacja wszystkich elementów i fragmentów po kilku dniach w ok. 12% roztworze tego samego impregnatu.
 11. Usunięcie nadmiaru impregnatu z lica.
 12. Uzupelnienie ubytków drewna żywicą poliuretanową.
 13. Odtworzenie i rekonstrukcja brakujących i zniszczonych elementów
 14. Doczyszczanie powierzchni pokrytych oryginalną polichromią barwną metodą chemiczną i mechaniczną.
 15. Usunięcie folii imitującej złoto.
 16. Kitowanie ubytków zaprawy pod polichromię barwną – kit akrylowy Stucolini /prod. Grecja/.
 17. Uzupelnienie ubytków i rekonstrukcja gruntu pod złączenia gruntem kredowo klejowym.
 18. Wykonanie pozłoczeń zgodnie z tradycyjną techniką z podziałem na elementy matowe i polerowane (srebro płatkowe, złoto płatkowe 23³/₄ K).
 19. Punktowanie i rekonstrukcje barwne : farby akrylowe APA fir. Ferrario, farby alkydowe fir. Windsor&Newton.
 20. Werniksowanie powierzchni malatury barwnej werniksem pozwalającym uzyskać pożądaną efektywność matowości – werniks Windsor&Newton z dodatkiem wosku mikrokrystalicznego.
 22. Wykonanie powykonawczej dokumentacji konserwatorskiej obiektu.

KONSERWATOR DZIEL SZTUKI
mgr Maria Góralczyk
42-202 Częstochowa, ul. Belchatowska 16/17
NIP 9490199751 IDS 240912608
tel. 608 839 355

6. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA do stanu zachowania

1. Miastków Kościelny, kościół p.w. Nawiedzenia NMP, prospekt organowy. Widok ogólny przed wykonaniem prac konserwatorskich i restauratorskich.

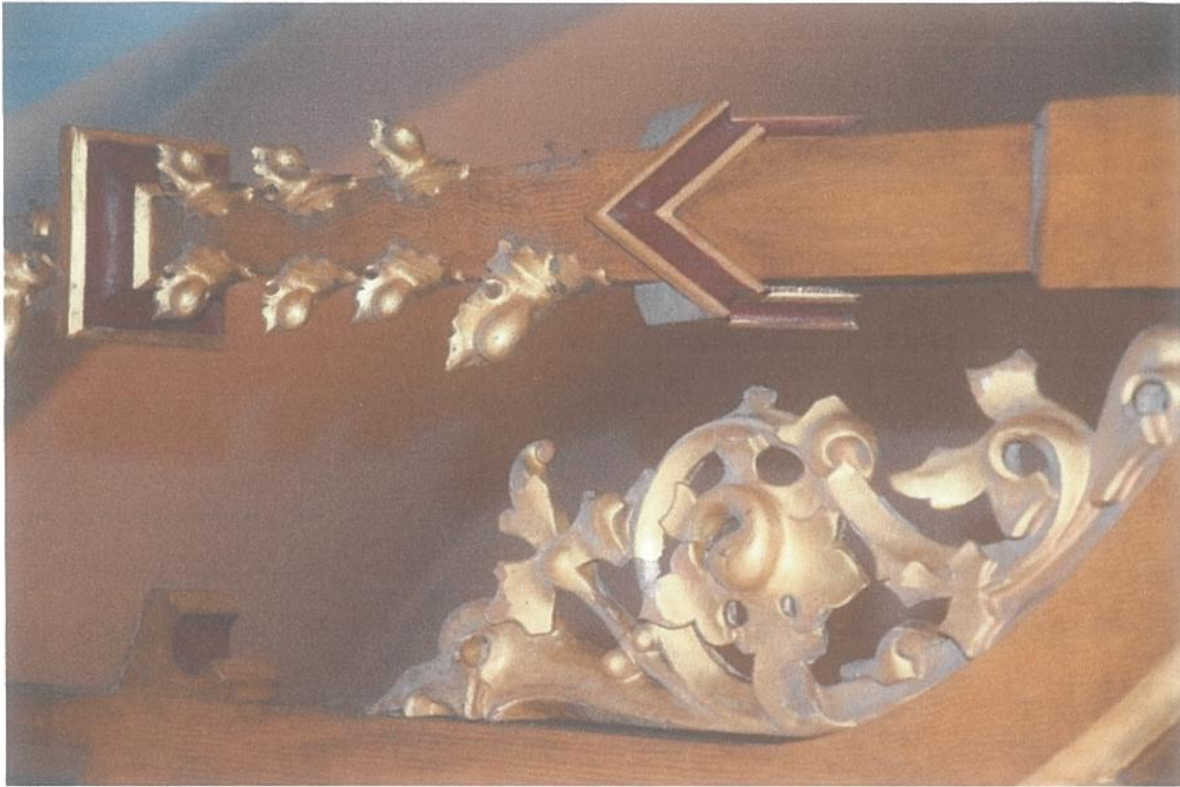
2. Nierównomierne wyblyszczczenia lakieru partii cokołowej prospektu.

3. Otwory wylotowe świadczące o obecności kołatków.

4. Przetarcia folii pozłotniczej na wypukłościach reliefu.

5. Ubytek żabki na pinaklu.

6. Uszkodzenia drewna, nierównomierne wyblyszczenia i zacieki lakieru zabezpieczającego powierzchnię.

7. Ściana boczna prawa prospektu organowego.

8. Ściana boczna lewa prospektu organowego.